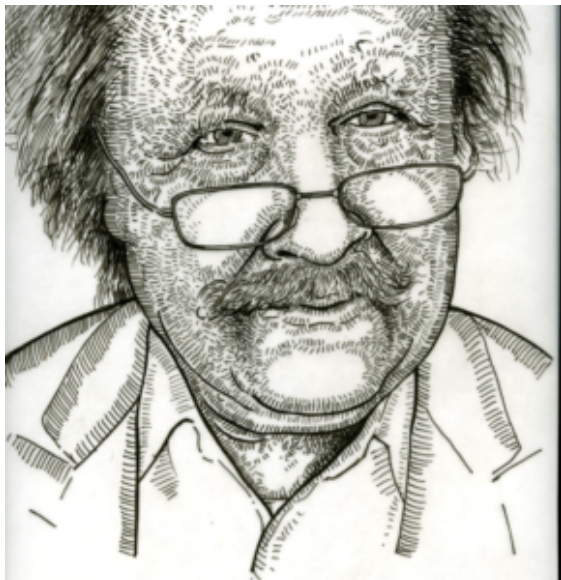

Peter Sloterdijk ~ Wat gebeurde er in de 20e eeuw?

Peter Sloterdijk - Tekening Joseph Sassoon Semah

In zijn nieuwe essaybundel *'Wat gebeurde er in de 20e eeuw?'* beperkt Peter Sloterdijk zich niet tot de vorige eeuw, een eeuw vol destructie, maar hij biedt ook nieuwe perspectieven op globalisering, ecologie, economie en geschiedenis. De mens wil steeds meer en meer en steeds verder en verder, maar tegelijkertijd heeft de mens ook behoefte aan een sociale gemeenschap, aan geborgenheid, aan ergens bij horen, hetgeen hij illustreert aan de hand van het episch dichtwerk *'Odyssee'* van Homerus.

In het eerste essay *'Het antropoceen - een proces-toestand in de marge van de aardgeschiedenis'* beoordeelt Sloterdijk de verantwoordelijkheid van de *'aardeburgers'* voor de natuur: "Als producent van enorme indirecte emissies komt de *'menschheid'* van het industriële tijdperk, ongeacht haar gewichtloosheid als biomassa, mogelijk inderdaad een geologisch relevante rol toe - namelijk in haar hoedanigheid van uitbouter van enorme wagenparken en vloten vliegtuigen en schepen die worden aangedreven door verbrandingsmotoren, maar ook met het oog op hun warmtehuishouding in aardse contreien waar strenge winters aanleiding geven tot pyrotechnisch en architectonisch compenserende

maatregelen. Het proces over het 'antropoceen' kan tot de openbare rechtszitting worden toegelaten."

De actuele inmenging van de mens in de ontwikkelingsgeschiedenis van de natuur heeft geleid tot verontrustende vervuiling van de aarde, zoals de enorme plastic soep in de Noord-Atlantische en de Stille Oceaan en de toenemende verzuring van de oceanen, maar ook tot doldraaiende, 'zelfversterkende cirkelprocessen', die onderling met elkaar zijn verbonden.

Sloterdijk benoemt er zes: de beeldende kunsten, het kredietwezen, de machinebouw, het staatswezen, het wetenschappelijk onderzoek, en het rechtswezen, waar analoge processen plaatsvinden.

Op bijvoorbeeld het terrein van de beeldende kunst heeft zich sinds de veertiende eeuw in Europa een totaal nieuw soort organisatie ontwikkeld.

Vanaf de Renaissance heeft een eeuwenlang doorgaande zelfintensivering van het artistiek vermogen, een cirkel van virtuositeit, een gelukkige opwaartse beweging, plaatsgevonden, een "waarin zich de eerste tekenen aankondigden van een verandering in de modus van het menselijk in-de-wereld-zijn die tot op de dag van vandaag doorwerkt, te weten "de integratie van de natuurlijke historie in de geschiedenis van de mens."

Op het eind van de 20 ste eeuw is hiervan de hoogconjunctuur aangebroken, 'klimaatverantwoordelijkheid' ligt op ieders lippen.

Renaissance is volgens Sloterdijk, "in de kern een project om de lijdzame berusting in het lot te saboteren, waarbij het moderne activisme het middeleeuwse passivisme (het katholicisme) bedwong."

"Door de permanente Renaissance, die de impliciete agenda van de moderne tijd bepaalt, ontstaat een netwerk van aanstekelijke verhalen, voor herhaling vatbare animaties en expansieve ondernemingen, waarin de algemene kennis van het globaliseringstijdperk werd gearticuleerd."

Sloterdijk ziet globalisering als de belangrijkste gebeurtenis van deze tijd, een verandering van de wereld in een dynamisch verband, een ongehoorde versnelling van communicatie, waarin bijna alles met bijna alles overal in interactie treedt. De dynamiek van het geglobaliseerde is het zoeken naar geluk, maar

globalisering betekent ook de opheffing van het recht van onwetendheid.

Zijn we te laat om onze toekomstige problemen op te lossen?, is de vraag die Sloterdijk gelukkig ontkennend kan beantwoorden.

“Er bestaat een prognostische intelligentie die zich precies in leemte tussen ‘laat’ en ‘te laat’ nestelt. Het is deze intelligentie die hier en nu krachtadig tot uiting zal moeten komen.”

De bestaansstijl van de moderne mens van de afgelopen eeuwen moet radicaal gemodificeerd worden. Door de gemakkelijke beschikbaarheid van fossiel-energetische brandstoffen, leiden we een leven “alsof Prometheus het vuur een tweede keer had gestolen.” Dat vuur brandt nu ook in onze existentiële motieven.

“Wij kunnen ons geen vrijheid meer voorstellen die niet altijd ook vrijheid impliceert voor riskante versnellingen, vrijheid om je voort te bewegen naar de meest afgelegen doelen, vrijheid om te overdrijven en dingen te verspillen, ja uiteindelijk zelfs de vrijheid om dingen op te blazen en jezelf te vernietigen.”

De actuele klimaatstrijd moet er voor gaan zorgen dat het civilisatieproces voortgang kan vinden. Een positieve samenwerking tussen culturen in werkbare gemeenschappelijke instituties dient daartoe te worden versneld, waarbij de idealistische partij pleit voor nieuwe bescheidenheid in plaats van je alleen te richten op groei en expansie, een radicale ommekeer van de richting die de civilisatie tot dusver heeft genomen.

Sloterdijk voorspelt dat we in de 21ste eeuw de strijd tussen expansionisme en minimalisme zullen meemaken en moeten “Afrekenen met een cultuur waarin overvloed, verspilling en luxe burgerrechten hebben gekregen.” Hij houdt een pleidooi voor nieuwe bescheidenheid als antwoord op ecologische feiten; ecologisch puritanisme als enig verstandig moraal.

Daartoe moet een algemeen verplichtend regelsysteem komen en een global-governance-orgaan in het leven worden geroepen. Technische ontwikkelingen moeten ervoor gaan zorgen dat het mogelijk wordt de maritieme praktijken voor redelijke prijzen te civiliseren. De techniek moet een andere rol gaan spelen, anders dan die van milieu vernietiger van biogenetische proces, namelijk op artificieel vlak natuurlijke productieprocessen voortzetten.

Het civiliseren van de globalisering berust, als het succesvol verloopt, op “de synergie van recht, wetenschap en technologie.” Maar dit alles kan alleen succesvol zijn als een allesomvattende verandering plaatsvindt, die de morele of spirituele drijfveren achter de globalisering aanpakt: zij betreft het civiliseren van

het zoeken naar het geluk zelf.

Peter Sloterdijk - *Wat gebeurde er in de 20e eeuw?*

ISBN 978 90 5875 554 4 - Boom uitgevers - Amsterdam 2018 - Euro 24,90

In 2011 presenteerde Peter Sloterdijk in Felix Meritis de Nederlandse vertaling van zijn boek 'Du musst dein Leben ändern' - 'Je moet je leven veranderen'.

Onder leiding van Tiers Bakker ging René Bos in gesprek met Peter Sloterdijk.

Linda Bouws - St. Metropool Internationale Kunstprojecten